

11 nov 2023: hulde aan de onbekende oorlogsvrouw

speech Julie Hendrickx

Zoals honger het bestaan van brood doet vermoeden

Zo doet vluchten voor geweld een veilige haven hopen

Zoals elke vorm van oorlog de mogelijkheid tot vrede doet vermoeden

Zo doen uitbuiting en macht van gelijkheid dromen

In 1963 vertrok de toen 28-jarige Jeanne Devos als missiezuster naar India, het land waar ze als kind reeds naartoe wilde. Ze zou er enkele jaren met dove en gehoorgestoorde kinderen werken, waarna ze de precare levensomstandigheden van huispersoneel op het spoor kwam.

Huispersoneel, dat zijn in India meisjes en vrouwen die van het platteland naar de steden trekken, om daar in de huizen van de “betergestelde” middenklasse te werken.

Hun reis van het platteland naar de stad doet een betere toekomst vermoeden, doch al te vaak eindigt de reis in een leven in uitbuiting en onderdrukking. Het onderdak dat ze er vinden, is enkel letterlijk het dak van de woning van de werkgever, maar als mens is daar voor hun hoop en dromen geen plaats, vaak integendeel.

De meisjes en vrouwen die als dienstbode werken, zijn meestal Dalits, kastelozen. Ze zijn volgens de sociale indeling van het kastensysteem zelfs geen trap op die ladder waard, dus ook vanuit hun culturele bedding, geen onderdak voor hen. Het is voor de gezinnen waar de vrouwen terechtkomen dan ook niet zelden een vrijbrief om hen uit te buiten, te verkrachten, elke avond van de week door te geven aan een andere zoon van het gezin, te beschimpen, uit te hongeren of te vermoorden, want ze hebben geen betekenis, geen waarde, ze worden ontriefde van alle menselijkheid.

Jeanne, geladen en beladen met jeugdbewegingservaring, inspiratie vanuit Cardijn (zien-oordelen-handelen), en een karrevracht aan menselijke waarden vanuit haar boerengezin in Kortenaak, kon niet langer toekijken en ging de strijd aan. Ze bracht de dienstmeisjes samen, en in een miljoenenstad als Mumbai is dat geen sinecure, liet hen vertellen, uithuilen, en weer dromen. Ze stelde leidsters aan voor de verschillende groepen, organiseerde trainingen en vormingen; van rekenen en schrijven, het gebruik van elektrische apparatuur tot onderhandelen met de werkgever. Beetje bij beetje veerden ze op, de meisjes en vrouwen die alles verloren waren wat hen mens maakte. Met duizenden, tienduizenden, honderdduizenden, sloten ze zich jaar na jaar aan bij de inmiddels bijna ontelbare vertakkingen van de beweging in het Indiase landschap en zelfs ver daarbuiten. Jeanne en de National Domestic Workers movement hadden hen iets teruggeven:

De overtuiging dat elke mens recht heeft op waardigheid en gelijkheid.

In 2011 slaagde Jeanne Devos erin bij de Internationale Arbeidsorganisatie in Genève een conventie af te dwingen: waardig werk voor huispersoneel. Op slag werden de naar schatting 300 miljoen huisarbeidsters ter wereld uit de hedendaagse slavernij getild: ze kregen een statuut en zijn voor altijd erkende werknemers, waar ook ter wereld.

Maar het werk is niet af. Een conventie is een grondplan, maar moet handen en voeten krijgen in de realiteit.

Van de 187 landen die aangesloten zijn bij de IAO, hebben nog maar 37 landen vandaag de conventie geratificeerd. België deed dat in 2015. En toch. Een studie bij 65000 poetshulpen in Vlaanderen, ja en er zijn er nog veel meer, boven en onder de radar, toont aan dat 1 op 3 reeds te maken had met seksueel ongepast gedrag van de werkgever. Van verkrachting, aanraking tot denigrerende opmerkingen. 1 op 3, dat is ook in uw straat, en wellicht bij mensen die je kent.

We slagen er nog te weinig in een veilige haven te bieden voor onze medemens, we slagen er nog te weinig in onderdak te bieden aan hen die op zoek zijn. Ironisch gezien lijken we nog steeds onvoldoende bereid om te zorgen voor hen die voor ons zorgen.

In het lied groter dan ons hart, zingt Huub Oosterhuis voor hen die weerloos zijn in de handen van de mensen.

Niets zo actueel als deze zin; we staan erbij en we kijken ernaar, en zijn er te vaak medeplichtig aan.

Heb je je al afgevraagd: wie zie je? Wie zie je als je de vluchtelingenstromen op deze aarde ziet? Wie zie je in Brussel, vroeger vooral aan het klein kasteeltje, nu verspreid over de stad. Wie zie je, die onderdak zoekt voor zijn lichaam, maar ook voor zijn hoop en dromen van vrede?

Zien we bedreiging van ons eigen comfort of zien we gehavende, gekwetste, ontheemde mensen, die we net zo goed zelf hadden kunnen zijn.

Vrede lijkt heel ver weg, en toch is dat visioen de enige plaats waaruit we onuitputtelijk Inspiratie kunnen aanboren, op voorwaarde dat we ons laten raken door het lijden van anderen.

Vrede is de plaats waar je altijd nog wat zonlicht vindt, zelfs in de donkerste dagen van de mensheid

Zoals het gooien van granaten en zware bommen, verlossing doet verhoppen,

Zo doet erkennen van de gelijkheid en gelijkwaardigheid van elke mens, hoe vuil, ongeletterd, of uitgehongerd hij zich ook aandient,

Vrede vermoeden.

Het versje van Toon Hermans is:

Vergeef me als ik droom, vergeef me als ik zweef
Als ik wat her en der gebeurt
Maar vagelijk beleef.

Vergeef me als ik vlucht
Voor oorlog en geweld
En blij ben met de lucht
In het open vrije veld.

De boekentip:

De Taal van het Derde Rijk
Victor Klemperer